

יששכר ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב- לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"ר

עַרְשׁוֹת פְּרִשְׁתׁ שְׁמוֹת כ' טַבַּת תְּשַׁע"ו גְּלוֹיִן מִס' 502

במי לא אכל?

אם שאול נשאל "שאלתה" מי התקיים ארבעים יום וארבעים לילה ללא אכילה ושתייה, כולם יענו בביטחה משה רבינו עת עלה לקבל תורה! נוסף ונקשה אם ידוע על מישהו נוסף? הבקיאם בתנ"ך מייד יאמרו לנו, הן מבואר הדבר בספר מלכים (א', יח, כ') מסופר על אליהו הנביא "ויקם ויאכל וישתה וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה!" אולם עדיין נמשיך ונתמה האם ישנו מישהו נוסף? למי שיבקש רמז דק, נאמר שאין מדובר בבני אדם!! והתמיה צפה ועולה וקשה לה שבעתיים, במי מדובר, היכן ומתי? קוראים יקרים, לא נמתח אותכם יותר מידי, התשובה לכך נמצאת במדרש תנחומא על הפסוק המופיע בפרשתינו "ויבוא אל הר האלוקים חורב" (ד', א') אמר רבי שמעון בן יוסי, שהלכה צואנו של משה ארבעים יום ולא טעמה כלום! וביאר "הנחלת בנימין" שרמזו ה' יתברך למשה בזה שינהיג את ישראל שנקראו צאן מ' שנה במדבר, ולא ירעיבו ולא יצמאו, כי מרחמם ינהגם בלחם מן השמים, ועל מבועי מים ינהלם! נמצינו למדים פלאי פלאים שאף לצאן היה עילוי וזיכוך גדול, עת שעמדו תחת מנהיג אחד ובהתעלותו והתקדשותו, התעלו אף הם וכדברי הרמח"ל במסילת ישרים: "שעילוי גדול הוא לבריות כולם בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדשותו יתברך!", וכמו שמצינו באבני המקום שהניח יעקב אבינו עליו השלום תחת למראשותינו שהתאחדו כולם לאבן אחת תחת לראשו! ואף בימינו כאשר צדיקים גדולים וקדושים נסתלקו מעימנו, לא אלמן ישראל ויפתח בדורו כשמואל בדורו, וה' יתברך עמד ושתל בכל דור ודור צדיקים אשר ידריכו וינהיגו את עם ה' עד כי יבוא גואל! אולם יצר הרע לא נח ולא שוקט ולהטיל מום בקודשים בכל עת חפץ ורוצה, בידועו שזוהי עצם הלשד, ועמוד השידרה, מגן ומיסתור לעם ה' הנמצאים בצרה, להכנע ולכפוף דעתם לדעת תורה אמיתית נטולה סטיות ונגיעות, שכל רצונה בעילוי השכינה לזכות ולראות, וזהו עוגן ההצלה בגלי הים הסוערים והזועפים והמים הזדונים שיצר הרע וחילותיו זורים וזורעים, "עשה לך רב והסתלק מן הספק", מצווים אנו אבות על בנים, ומקובל מפי הבעל שם טוב הקדוש צוק"ל שפעל אצל ה' יתברך שיהודי בלי רבי ודעת תורה לא יצליח בדרכו ולא ימצא נתיבו! ודברי תורה צריכים חיזוק, על אחת כמה וכמה שדור תהפוכות המה ורבה המאומה. האוחז ביד רבו באמונה, ימצא השקט והרווחה, ישוב הדעת ומנוחה. ונחתום בסיפור המפורסם, כאשר בעיירה אחת היה יהודי מוסר ומלשין עמד להיפטר מן העולם וביקש מהחברה קדישא "כתשובה" על רישעו, לקבורו קבורת חמור, ואז תידום נישמתו והרצים יצאו דחופים לשאול את פוסק הדור ר' משה פיינשטיין צוק"ל, כדת מה לעשות? ענה הרב בביטחה שאין לענות לבקשתו, והשולחן ערוך לעינינו למאור! עשו כדברי הרב ויום לאחר הקבורה, צו על ידי השילטונות, את הקבר לחפור, וכשראו שקבור כקבורת כל אדם, נחה דעתם, והאמת התגלתה שאותו רשע אף בעת מיתתו ללהב יצא ולהפליל את בני עמו רצה, שמענישים אותו על שעם השלטונות נתן יד אחת ולכן קוברים אותו בעמידה! והיא שעמדה להם, ששמעו לדעת תורה ובכך ניצלו מגזירה חדשה שריחפה על ראשם! אחים יקרים, נתחזק באמונת חכמים וה' יתברך לא ימנע טוב להולכים בתמים!

להכיר טובה!

חרפת רעב היתה מנת חלקה של מצרים באותה תקופה, אלמלא פתר יוסף הצדיק את חלומו של פרעה אודות שנות השבע והרעב. יוסף הצדיק לא הסתפק בכך אלא גם יעץ לפרעה עצה חכמה ונבונה כיצד יוכל להפיק מהחלום תועלת מרובה. בזכות יוסף הצדיק מצרים הפכה לאימפריה כלכלית ולמעצמת על. כל העמים סביבות מצרים היו נתונים לחסדיה של מצרים שתעניק להם אוכל ומחיה בשנות הרעב הקשים. פרעה וכל מצרים היו אמורים לזכור את חסדיו של יוסף הצדיק כל ימיהם. הם היו אמורים להנחיל גם לבניהם ולספר להם על כל טובותיו של יוסף הצדיק, ולנהוג בו ובמשפחתו בכבוד מלכים עד סוף כל הדורות. אולם בפרשתינו אנו קוראים שלא כך היו פני הדברים. לאחר שיוסף הצדיק נפטר ולאחר שכל שבטי קה הלכו לעולמם, מזימה נרשעת התרקמה אצל פרעה ועמו. לא שהם שכחו מטובתו של יוסף, זכרו גם זכרו, אבל הברכה וההתרבות שהיתה במחנה ישראל, היתה לצנינים בעיניהם. כחבר החותכת וכמחנה הדוקרת ראו פרעה והמצריים את הסיעתא דשמיא שאופפת את מחנה ישראל בכל התחומים. עקב כך הם החליטו לכפור בטובה ולהשיב רעה לעם ישראל. בתהליך מתוחכם ובדרך זדונית החלו המצרים להשתעבד בעם ישראל. "ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך. וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה". ולא נחה דעתם של המצרים בכך, אלא גם גזרו גזרות קשות ורעות על ילדי ישראל. כולם יודעים מה סופם של פרעה ומצרים שכפרו בטובה ולא הכירו טובה. נתחזק ונחזק בהכרת הטוב ונזכה לגאולת עולמים בטוב ובנעימים!

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

כניסת שבת	יציאת שבת	רבנו תם
16:25	17:27	ת"א 17:59
16:11	17:26	י-ם 18:04
16:16	17:25	חיפה 18:00
16:29	17:29	ב"ש 18:05

הפטרה: : ס. דברי ירמיהו. א. הבאים ירש.

מוטעמים לשבת

"ויקצו מפני בני ישראל" (איב)

כתב בספר שפת אמת: לפתע חשו המצרים בקירבם שנאה עזה כלפי ישראל, אף על פי שזה לא היה כל כך מרצונם (בפה רך). היה זה רצון ההשגחה העליונה, כדי לבודד את בני ישראל מן המצרים לבל יתבוללו בתוכם. לפיכך אומר נעים זמירות ישראל בתהילים: "הפך לבם לשנא עמו".

(מעניה של תורה)

"ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אזויו" (ביא).

כיון שבזמננו הלבבות פתוחים לקבל תורה ומוסר, על כן חובה קדושה מוטלת על כל תלמיד חכם שחננו השם יתברך בלשון לימודים, להופיע בציבור ולדרוש את דבר ה' לאותם שטרם זכו להתקרב לתורת ישראל, ולהטעימם ממתיקות התורה ולקרבת ציור ישראל. אולם פשוט הדבר שצריך האדם לדאוג גם לעצמו, ולמלאות עצמו בתורה ויראה, ובכך דבריו יתקבלו ביתר שאת בפני ציבור שומעי לקחו. וזהו שרמנו לנו כאן הכתוב "ויגדל משה ויצא אל אחיו", שהנה ידוע שכל תלמיד חכם בדורו הוא בבחינת משה רבינו, וצריך הוא לגדול ולהתעלות בתורה, ובנוסף לזה גם לצאת אל אחיו כדי לקרבם לתורה.

(תורת הפרשה)

"ותקרא שמו משה ותאמר כי מן הַיָּמִים בְּשֵׁיתֵיהוּ" (בי).

כתב בספר "על התורה": עשרה שמות היו לו למשה רבינו: טוב, אביגדור וכו', שמות שהורתם ולידתם בקדושה וטהרה שנקרא בהם על ידי הקדוש ברוך הוא, על ידי הוריו, על ידי בני ישראל. וראו זה פלא, הפלא ופלא, יתר שמותיו כמעט שנשתקעו ולא נקבע לו אלא שם זה שקראה אותו בת פרעה, בת מלך נכר? ולא עוד אלא שגם התורה הקדושה שנקראה על שמו, על שם "משה" היא נקראת "תורת משה", וכל כך למה? מה הטעם? לפי ששם זה "משה" - אומר רבי מרדכי בנט זצ"ל - מרמז על מידת הרחמנות ונדיבות הלב, לאמר: "כי מן המים משיתיהו", שהוא העיקר וזהו יסוד יסודות התורה.

(תורת הפרשה)

"אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה" (ג).

אמרו במדרש רבי יוחנן אמר, חמש פסיעות פסע משה באותה שעה. רבי שמעון בן לקיש אמר: הפך פניו והביט.

ואז, ארע הכל: הבורא יתברך הטיל עליו את השליחות, והחל תהליך הגאולה. מבהיל לחשוב, מה היה לו לא התקרב, אילו לא הסב ראשו! כמה גאולות מפסיד האדם, בגלל שאינו מתקרב ואינו מתעניין, בשיעור תורה, בהתקרבות אל בוראו! ובענין זה, פירש רש"י: "אסורה נא מכאן להתקרב לשם". אינך יכול לעמוד "כאן" ולהתקרב "לשם". אי אפשר ליהנות משני העולמות, מהצאן ומהסנה הבווער באש כאחד. וככל שסר האדם "מכאן", כך הוא מתקרב "לשם"!

(מעייני השבוע)

"ויסתר משה פניו, כי ירא מהביט אל האלוקים" (ג).

רבינו הרמב"ם ז"ל למד מכאן, כי "אין ראוי לאדם להתפרץ במדעי האלוקות (קבלה ופילוסופיה) בהשערה ראשונה, בלי שיכשיר עצמו בחוכמות וידעות, ויטהר כל מידותיו ככל הראוי, וירסן תאוותיו ורצונותיו, אז יגש לחקור... ויבוש, ויעצר, ויעמוד, עד אשר יתקדם לאט לאט. ועל ענין זה נאמר: "ויסתר משה פניו, כי ירא מהביט אל האלוקים".

(מעייני השבוע)

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

כדורי זצ"ל באגודה המופלאה המנוהלת בהתנדבות ובחן, ובהמשך אף הוכתר לנשיא האגודה. תדיר חיזק הרב כדורי את ידי דוקטור שוסהיים, שהקדיש את חייו למענה, ומידי פעם, במקרים שלא סבלו דיחוי, היתה האגודה שולחת אליו נשים, והרב היה מברך אותן ומבטיח שהכל יעבור בשלום, ובכך משיב את שלוות הנפש לאישה המודאגת. מספר הרב שמעון מלול: "באחד הימים צלצל הטלפון בביתי. מעבר לקו היה אחד מידידי שרעייתו שכבה בבית החולים בתל אביב, קודם ביצוע הפלה. "הרופאים טוענים כי אין לעובר דופק", אמר הידיד, "ולכן הורו לבצע את ההפלה מייד... אולם רעייתי אינה מוכנה לכך כל עוד לא תשמע את דעתו של הרב כדורי!". "ניגשתי אל הרב", ממשיך הרב מלול, "והוא הורה שלא לבצע את ההפלה. "אינני מבין", אמר הרב, "והרי התינוק חי! אני שומע את הדופק שלו עד כאן! שתאכל שקדים עם סוכר והכל יהיה בסדר". לאחר חודשים מספר ילדה האישה בן בריא ושלם, למזל טוב! את הדופק, שאותו לא הצליחו הרופאים לשמוע מקרוב, שמע הרב כדורי מרחק של שישים קילומטר!

אחד האנשים שעמד מאחורי דלת חדרו של הרב כדורי נראה לחוץ. רעייתו, שעמדה לפני לידה, עברה זה מכבר את המועד המשוער, ומכיון שחלפו ימים רבים, החליטו הרופאים כי יש להתערב ולבצע זירוז. כאן התערב הבעל ואמר כי הוא מבקש להתייעץ באדם גדול. הרופאים משכו בכתפיהם והסכימו להמתין שעה - שתיים עד שישבו האיש לבית החולים. מיהר האיש לעצור מונית שתוביל אותו במהירות אל ביתו של הרב, כדי לקבל את הוראתו. שמע הרב את דבריו, צחק ואמר: "כלל אין צורך בזירוז, היום היא יולדת!". האיש שב אל בית החולים, מבקש לעכב את הזירוז עד ליום המחרת, אולם למחרת - כבר לא היה בכך צורך. באותו יום ילדה האישה בן, למבוכת הרופאים... (הרב כדורי)

מידי יום נוספים באכזריות אין קץ תינוקות שלא זכו לצאת לאוויר העולם. אבל משהו קיבל עליו להביא את זעקתם לעולם, להציג את כאבם ולמנוע ככל האפשר את הרצח ההמוני הזה - אגודת "אפרת", בראשות דוקטור אלי יוסף שוסהיים שיחי' ד"ר שוסהיים נולד בארגנטינה ואת תואר הרופא רכש לאחר שבערה בו השליחות להציל חיי אדם. את התמחותו עשה בכירורגיה, ולאחר שעלה לארץ, היה למנתח בכיר בבתי החולים "הדסה" ו"שערי צדק". במלחמת יום הכיפורים זכה להציל חיי אדם, והוא היה סבור שלאחר המלחמה ישוב לעבודתו - מנתח מצליח. ואולם בשנת תשל"ז - חוקקה הכנסת את חוק ההפלות, שאיפשר רצח חוקי של עוברים במעי אמותיהם. 60,000 עוברים נספו בשנה אחת! וכדי להדגיש את הקלות הביולית נסבלת שבה מורים הרופאים לבצע הפלה - הגיעה אז אל מרפאתו של ד"ר שוסהיים אישה עם בנה בן השמונה, שהיה פצוע בידו. לאחר שסיים ד"ר שוסהיים לטפל בילד, פנתה האישה אל הרופא ואמרה לו: "דע לך שהילד הזה קיים בזכותך..." למראה הפליאה שהצטיירה על פניו, הסבירה: "זה היה לפני יותר משמונה שנים. לא ידעתי שאני הרה, ובשל בעיה מסוימת שסבלתי ממנה, שלח אותי הרופא לצילומי רנטגן. כאשר נודע לי בעת הצילום כי אני הרה, היו הרופאים פסימיים והורו לי לבצע הפלה, שכן לדעתם ודאי ניזוק העובר ונגרם לו מום מן הצילומים. למרבה המזל, באתי להתייעץ איתך, דוקטור, ואתה טענת כי אין לי סיבה לדאגה וכי מחקרים מעודכנים כבר הוכיחו כי הצילום אינו גורם שום נזק. שמעתי בקולך, ילדתי את הילד, והרי הוא לפניך!". המפגש הזה עם מעשה פשוט שנעשה שנים קודם לכן, זעזע את ד"ר שוסהיים, והוא החליט לבסס את הייעוץ ואת התמיכה ולהקים את אגודת "אפרת", המצילה אלפי עוברים בשנה. האגודה אף תומכת באמהות המתקשות לשאת בנטל הכלכלי שמביא עמו תינוק ומעניקה סיוע רגשי ואישי לכל פונה. בהזדמנויות רבות תמך הרב

והייתם לי סגולה

רפואה - סגולה נפלאה לחולה המוטל על ערש דוי, שילווה מאהובו או קרובו סך מסוים, ויכתוב לו שטר חוב בכתובת ידו. ואחר כך יבוא זה המלווה ושטרו בידו אצל החולה, ויאמר לו: "מחלתי לך החוב שיש לי עליך מחילה גמורה ושלילה בעולם הזה ובעולם הבא, והנני קורע את שטר חוב זה שיש עליך". ויקרע אותו לשנים עשר חלקים. ואחר כך גם החולה יעצמו בעשה כך, שילווה סך מסוים לפני ירא שמים, ויכתוב זה העני שטר חוב לחולה. ואחרי זה יקרא החולה לזה הלווה ויאמר לו בפני עדים: "מחלתי לך החוב שיש לי עליך, מחילה גמורה ושלילה בעולם הזה ובעולם הבא. והנני קורע את השטר חוב". ויקרע אותו שנים עשר קרעים. ויעשה כן שנים ושלוש פעמים כפי יכולתו, ואם היה עשר פעמים טוב מאוד. וגם למי שראה חלום רע ונפשו עגומה, וכן לכל צרה שלא תבוא, וגם לעשות סגולה זו בעשרת ימי תשובה מידי שנה בשנה.

(סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

זינוך הבנים

מתי נדע אם הצלחנו לחנך?

נאמר בתורה: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ. כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו", ופירש רש"י: "כי ידעתיו" - לשון חיבה, כמו מודע לאישה. הנה אברהם אבינו נתנסה בעשרה נסיונות, ועם כל זה לא אמר הכתוב לשון חיבה, אלא רק עבור "אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו". למדים אנו כמה גדולה מעלת חינוך הבנים. ודקדק הכתוב לומר "אחריו", כי לפעמים אדם מחנך את בניו, אבל החינוך לא חודר פנימה, ורק "בפניו" למראית העין בלבד הם מתנהגים כשורה, אבל "אחריו" לאחר שהוא פונה, עושים מה שליבם חפץ. לכן בא הכתוב ומדגיש "אחריו" כי זה העיקר, דהיינו שהעיקר הוא שידע האב לחנך את בניו שיהיו שומרי צדקה ומשפט גם אחריו, וגם כשהולך לעולמו, יהיה בטוח שבניו אחריו ממשיכים דרכו. ובזה ביארו את הכתוב (משלי כז): "מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו", ודרשו רבותינו: אל תיקרי "בתומו" אלא "במותו". מי נקרא צדיק? - מי שהוא יודע שהוא מתהלך לעולמו ובניו ממשיכים את דרכו, ואדם כזה אשריו ואשרי חלקו. זוהי נקודת המבחן האמתית לדעת אם הצלחנו לחנך או לא? בזמן שהילד לא לידינו, בזמן שהוא עם החברים, האם גם אז הוא מקיים את אותם דקדוקי הלכה, הנהגות או חומרות אותם הנהגנו בביתנו. האם על אותם עקרונות והשקפות הוא בונה את ביתו? אם כן - הרי שהצלחנו ואם לא?...

וה' יזכנו לראות כל בנינו לימודי ה' עושים רצונו כרצונו, אכ"ר.

שלום בית

המפתח האמיתי והמרכזי לשלום בית

הגאון רבינו יוסף חיים זצ"ל כותב: "צריכה האישה להיות פניה שוחקות וליבה שמח ובמיוחד לפני בעלה" (חוקי הנשים פ"כ). וידוע הדבר ומפורסם הענין שמידת השמחה גורמת לאושר ולשלום בבית. ברור מאליו שאם מידת השמחה גורמת לאושר ולשלום בבית, אזי המצב רוח הירוד והכעס גורמים לפירוד ומחלוקת, על כן יש לעשות הכל כדי למצוא נקודת אור שממנה תשתפך השמחה לבית. וכמו כן אדם שניחן בחוש הומור, יוכל לנצלו להשתמש בו בשעת הצורך בביתו כדי להפיג את המתח. וידוע שמידת השמחה גורמת לפתוח ליבו של האדם ולהתרכז בלימודו, וכפי שמסופר בתלמוד (שבת ל:), על רבה שהיה אומר לתלמידיו דברי בדיחות לפני שהיה פותח השיעור, וזאת כדי לפתוח ליבם מחמת השמחה. וגדול מאוד שכר השמחה ומשמח אנשים עצובים, וכפי שמסופר בגמרא (תענית כב:): רב ברוקא היה מצוי בשוק של בית לפט. היה מצוי אליהו הנביא אצלו. אמר לו רב ברוקא לאליהו: האם יש בשוק זה בן עולם הבא? אמר לו: לא. בינתיים באו שני אנשים. אמר לו אליהו: אלו בני העולם הבא. ניגש אליהם רב ברוקא, ושאל אותם: מה מעשיכם? השיבו לו: אנשים בדחנים אנחנו - שמחים ומשמחים בני אדם. אנו משמחים עצובים, וכן כאשר אנו רואים שנים שיש להם ריב ביניהם, אנו טורחים ועושים להם שלום. נמצינו למדים מהמעשה הנ"ל את גודל הזכות של אלו העוסקים לשמח אנשים ולעשות שלום בין אנשים שיש מריבה וקטטה ביניהם. ואם המשמח אנשים זרים ועושה שלום ביניהם זוכה להיות "בן העולם הבא", כל שכן המשמח את אשתו, וכן אישה המשמחת את בעלה, בודאי שיזכו להיות בני עולם הבא. ובפרט בדורינו שהמרירות גוברת מבית ומחוץ, יש חיוב כפול ומכופל להשרות בבית אורה של שמחה הן על ידי שמיעת שירים, ריקוד עם הילדים, מילתא דבדיחותא (לא ליצנות ח"ו) ובדרך כזו יסלק את הרע מביתו ויפתח את כל אוצרות הטוב המזומנים להשפיע עליו ועל ביתו שפע טובה וברכה חיים חן וחסד, וה' יזכנו.

אמרי שפר

רה"ק רבי יוזל מנוברדוק אומר: בית המוסר הוא בית החרושת ובית ההיתוך, תיקון כל החסרונות הרוחניים שבאדם.

בעלי המוסר אומרים: ההיפך מהמוסר מהו? מצות אנשים מלומדה.

רה"ק רבי נפתלי אמסטרדם אומר: לימוד המוסר בהתפעלות דומה לחוכמת המוזיקה: שניהם מעוררים את כוחות הנפש הפנימיים לצאת מהכוח אל הפועל.

רה"ק רבי יוזל מנוברדוק אומר: ההתפעלות בשעת לימוד המוסר דומה לברק בלילה חשוך, המועיל לתועה להאיר נתיבו. (פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

יזקנים שבאותו הדור אמרו: פני משה כפני חמה, פני יהושוע כפני לבנה, אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלימה" (בבא בתרא ע"ה). ויש לתמוה, וכלימה זו מה טיבה? וכי משום שפני יהושוע רק כפני לבנה, יש להתבייש ולהכלם? הרי מעלתו של יהושוע גם היא היתה גדולה מאוד, כנאמר (דברים ל"ד, ט'): "ויהושוע בן נון מלא רוח חוכמה" וגו'? נסביר זאת במשל. פלוני שמע שבאחת ממדינות הים נתגלו אוצרות של אבנים טובות יקרות מאוד, וכל הרוצה ליטול, יבוא, יחפור ויטול ויתעשר עושר רב. החליט הלה לנסוע, אלא שביקש לו צוותא. פנה לכמה מידידיו, סיפר להם את החדשות, והציע שיסעו יחד. אולם כולם סרבו להצטרף אליו מחמת המרחק הרב וטיטולי הדרך. רק אחד הסכים ונתלוה אליו. כעבור כמה שנים חזרו שניהם עמוסים אבנים

יקרות ונתעשרו עושר רב. משראו האחרים מה ארע, נתקנאו בהם קנאה גדולה ונצטערו צער רב, על שלא הסכימו להתלוות להם ולזכות אף הם בעושר גדול. מעין צער זה הצטערו גם הזקנים שבאותו דור. משראו כי יהושוע, שהיה אחד מהם לא פחות ולא יותר, זכה לגדולה כזו ולעושר כה גדול, משום שנמצא במקום שיש בו אבנים יקרות, הינו במחיצתו של משה רבן של ישראל, הצטערו על עצמם: וי, וי, הרי גם אנחנו יכולים היינו לשמש את משה רבנו ולזכות לכל העושר הרב הזה, להגיע למעלה גדולה בנבואה ולחוכמה מלאה, כשם שזכה יהושוע. אם לא זכינו לכך, הרי רק אנחנו אשמים בזה. ולכן: "אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלימה".

(משלי החפץ חיים)

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

גופו בטהרה ובנקיות כראוי - מצוה לחנכו במצות תפילין, אף על פי שלא הגיע לגיל שלוש עשרה שנה, ומותר לו לברך על מצות התפילין כדין כל המצוות שמברך עליהם עובר לעשייתן. ויש שנהגו (במדינות אשכנז) שאין מניחים אלא שניים או שלושה חודשים לפני שנעשה בן שלוש עשרה שנה.

קטן שהגיע לחינוך - חייב אביו לחנכו לתפילת ערבית שחרית ומנחה, ואף על פי שתפילת ערבית רשות, מכל מקום בזמן הזה נקבעה חובה בכל ישראל.

אין הקטן מצטרף למנין עשרה לדבר שבקדושה, ואין ממנים קטן לשליח ציבור אפילו באקראי. ואין לעשות מנין לילדים כדי לחנכם להתפלל בציבור ולקראו בתורה, אלא צריך שיהיו עשרה בני מצוה והם יעברו לפני התיבה ויקראו בתורה.

מותר לתת לקטן שלא הגיע לגיל בר מצוה עוגה וחלב קודם צאתו לבית הכנסת להתפלל שחרית בין בחול ובין בשבת.

קטן שהכה את אביו או עבר שאר עבירות בקטנותו, אף על פי שמצד הדין אינו צריך לעשות תשובה כשיגדל, מכל מקום טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה וכפרה אף על פי שעבר לפני שנעשה בר עונשין. וכן הדין בחרש ושוטה אם עשו איזה עבירות בעת חולי ואחר כך נתרפאו - טוב לבם שיקבלו על עצמם איזה דבר לתשובה וכפרה.

מה שנאמר בדברי רבותינו שאין מענישים בשמים אלא מגיל עשרים שנה, אין הבדל בזה בין עבירות קלות לבין עבירות חמורות, ודוקא בעודו חי בעולם הזה לא מענישים אותו, אבל בשמים לאחר פטירתו גיל עשרים גם על עוונות שעשה לפני גיל עשרים אם לא חזר בתשובה עליהם, ולכן אומרים קדיש על מי שנפטר לפני גיל עשרים שנה ועושים לו לאחר פטירתו דברים של כפרה לעילוי נשמתו.

(הבית היהודי)

יום נטילת ידים לילדים הקטנים אפילו שהם יונקי שדים מפני שלפעמים פושטים ידם ונוגעים במאכלים ויטמאום, וגם מנהג זה הוא סגולה טובה לקטנים כדי שיגדלו בטהרה ויהיו גדולי קודש.

מצות עשה על האב ללמד את בנו תורה שנאמר "ולמדתם אותם את בניכם", ומאימתי חייב אדם ללמד את בנו תורה? - משעה שיתחיל לדבר מתחיל למדו "תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב", ופסוק ראשון מפרשת שמע ישראל, ואחר כך מלמדו מעט מעט פסוקי תורה וברכות הנהנין עד שיהא כבן שש, ואז מוליכו אצל מלמדי תינוקות וחייב לשכור מלמד לבנו ללמדו.

כופין את האב לשכור מלמד לבנו, ואם אינו בעיר ויש לו נכסים, אם אפשר להודיע מודיעים לו, ואם לאו יורדים לנכסיו ושוכרים מלמד לבנו.

הדרך המובחרת והבטוחה ביותר היא לחנך את בניו בישיבות הקדושות, מפני שאין כלימוד התורה לחנך בה לקיום המצוות ולעידון המידות, וכל הזכויות שעושים הבנים במשך ימי חייהם הם זורעים וזרעם - נזקפים לזכותם של ההורים שגידלום על ברכי תלמידי חכמים, וירוו נחת מהם בעולם הזה ובעולם הבא.

אישה אינה חייבת ללמד את בנה תורה, ומכל מקום אם עוזרת לבנה או בעלה שיעסקו בתורה, חולקת שכר עימהם בעולם הבא.

ראוי להלביש טלית קטן לילד משיוודע לדבר, ולפחות משהגיע לגיל שלוש שנים. והאיש הנלבב ומשכיל וחפץ בטובת בנו ושמירת בריאותו, עליו להודרז בכל מיני זירוזין להשתדל לקנות לבנו טלית קטן ולשמור עליו שיהיה מלושב בו בכל העשרים וארבע שעות של היום והלילה כי רבו מאוד מעלות הטובות ללובש ציצית וגם הוא מגין מהמזיקים, וזוכה על ידי מצות ציצית לזכור את כל תרי"ג מצוות, וזוכה גם לראות פני שכינה.

קטן שהגיע לחינוך ויודע לשמור

גידול בנים - הוא עיקר ויסוד גדול, ונאמר בתורה "ולמדתם אותם את בניכם", כי זהו התכלית של פריה ורביה ולהיות לו בנים ובני בנים עד עולם עוסקים בתורה ובמצוות. וישתדל מאוד לגדל בניו על התורה ועל העבודה ושיהיו מלאים יראת ה' ומידות טובות ודרך ארץ, ובזה צריך חוכמה גדולה, ויתפלל לה' על זה בבכיה שיציל בניו מחטא, ויהיה כל זרעו זרע קודש בלי פגם.

חייב האב לחנך את בניו בקיום המצוות, בין במצוות שהן מן התורה ובין במצוות שהן מדברי סופרים, והחינוך לקיום המצוות אינו שוה בכל המצוות וגם לא בשנות הקטן, אלא בכל מצוה ובכל ילד לפי חריפותו וידיעתו ובכל דבר לפי עניינו, כגון היודע מענין שבת חייב להרגילו לשמוע קידוש והבדלה, היודע להתעטף כהלכה חייב בציצית, וכן כל כיוצא בזה בין במצוות עשה של תורה בין של רבנן, אבל החינוך בלא תעשה בין של תורה בין של רבנן הוא בכל ילד שהוא בר הבנה שמבין כשאומרים לו שזה אסור לעשות או לאכול.

כמו שחייב אדם לחנך את בנו, כך חייב לחנך את בתו במצוות שתתחייב בהן כשתגדל.

אם שומע אדם שבנו או בתו הקטנים מדברים לשון הרע - מצוה לגעור בהם ולהפרישם מזה, וכן ממחלוקת ושקר וקללות, ובעוונותינו הרבים כמה נכשלים בזה שהם מניחים לבניהם לדבר לשון הרע ורכילות ולקלל ונעשים הבנים מורגלים בזה כל כך, עד שאפילו כשגודלים ושומעים שיש בזה איסור גדול, קשה להם לפרוש מהרגלם שהורגלו בזה שנים רבות והיה הדבר אצלם בחזקת היתר. וכן ראוי לחנך את הקטנים ככל האפשר באיסור הסתכלות בנשים.

יש לזהר לכסות ראש הקטנים כדי שיהיה להם יראת שמים. וכן צריך לזהר שלא יאכלו הקטנים מאכלות אסורות כי זה יזיק להם בזקנותם שמטמאם את הלב וגורם להם טבל רע. ויזהר כל אדם לצוות את אשתו שתעשה כל